

РОЗДІЛ 13

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

УДК 342:351/354(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/115>

СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ: СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ

SUBJECTS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE SPHERE OF CHILDREN'S SOCIAL PROTECTION IN UKRAINE: SYSTEM ANALYSIS

Тимошенко В.Г., здобувач
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Запорізький національний університет

В статті проаналізовано систему суб'єктів публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей, надано їх класифікацію, проаналізовано зв'язки елементів в системі. Трансформаційні процеси в суспільному житті та законодавстві зумовлюють необхідність підвищеної уваги до сфери соціального захисту дітей, яка є однією з пріоритетних. Аналіз системи суб'єктів у відповідній сфері дозволить виявити проблемні питання та шляхи їх вирішення. Метою дослідження є системний аналіз суб'єктів публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в Україні. Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які виникають у зв'язку зі здійсненням публічного адміністрування соціального захисту дітей. Предметом дослідження є суб'єкти публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в Україні, їх системний аналіз. Методи дослідження: загальнонаукові методи (логічний, системний аналіз), спеціальні методи (документальний аналіз, порівняльно-правовий). У процесі дослідження було встановлено, що існує велика кількість суб'єктів публічного адміністрування у досліджуваній сфері, суб'єкти пов'язані між собою взаємозв'язками, завдяки чому і реалізується публічне адміністрування у сфері соціального захисту дітей.

Ключові слова: суб'єкт, публічне адміністрування, соціальний захист, дитина, системний аналіз.

The article analyzes the system of subjects of public administration in the field of social protection of children, provides their classification, and analyzes the connections of elements in the system. Transformational processes in social life and legislation determine the need for increased attention to the sphere of social protection of children, is one of the priorities. Analysis of the system of subjects in the relevant field will reveal problematic issues and ways to solve them. The purpose of the study is a systematic analysis of public administration entities in the field of social protection of children in Ukraine. The object of the research is social relations that arise in connection with the implementation of public administration of social protection of children. The subject of the research is subjects of public administration in the field of social protection of children in Ukraine, their systematic analysis. Research methods: general scientific methods (logical, systematic analysis), special methods (documentary analysis, comparative legal). In the research process, it was established that there is a large number of subjects of public administration in the researched field, the subjects are interconnected, thanks to which public administration in the field of social protection of children is realized.

Key words: subject, public administration, social protection, child, system analysis.

В правовій доктрині питання соціального захисту, окремих аспектів його правового регулювання знаходить своє відображення в деяких працях вчених, проте, заглиблення в таку важливу сферу суспільних відносин як соціальний захист дітей залишається недостатньо дослідженим, в тому числі, і з боку адміністративно-правової науки. Актуальність теми у зв'язку із правовим режимом воєнного стану збільшується, з огляду на «чутливість» сфери. Дослідженням адміністративно-правових аспектів функціонування системи соціального захисту займалися такі вчені, як О.І. Капітан, А.Л. Ліжєвський, В.О. Левченко, Н.В. Лесько, В.А. Медяник. Також, науково-теоретичну основу дослідження становлять напрацювання фахівців адміністративного права у сфері публічного адміністрування, серед яких праці таких вчених, як В.Б. Авер'янов, М.В. Бевзенко, Ю.П. Битяк, В.Р. Біла, В.В. Галушко, Т.О. Губанова, О.О. Губанов, Т.О. Коломєць, В.К. Колпаков, Г.С. Лопушняк, Р.С. Мельник, Д.В. Приймаченко, І.П. Яковлев та ін.

В тезаурусах термін «суб'єкт» є багатозначним, в юридичній літературі найчастіше термін зустрічається не окремо, а в словосполученнях – «суб'єкт права», «суб'єкт злочину» та ін. [1]. В підручнику з адміністративного права колектив авторів надає розуміння сутності публічної адміністрації, наголошуючи, що «публічна адміністрація є узагальнюючим терміном, що об'єднує у собі суб'єктів, головним завданням яких є виконання Конституції та законів України», включаючи у структуру

органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, а також, суб'єктів делегованих повноважень (у разі коли вони виконують функції органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування) [2., с. 42]. Водночас, вчені наголошують, що у певних випадках публічне адміністрування може здійснюватися і органом законодавчої влади, і органами судової влади, Президентом України, органами прокуратури, органами державної влади, які не входять до системи органів виконавчої влади, проте обсяг такої діяльності є обмеженим [2, с. 42-43]. В. Медяник акцентував на тому, що законодавство не містить чітких положень щодо того, які конкретно суб'єкти наділені повноваженнями формувати та реалізовувати державну соціальну політику, водночас, узагальнив, що «головними суб'єктами з питань реалізації державної соціальної політики є органи виконавчої влади та місцевого самоврядування» [3, с.215]. А. Ліжєвський наголошував, що система суб'єктів публічної адміністрації у сфері соціального захисту є досить розлогою, оскільки включає велике коло суб'єктів, що належать до різних підсистем публічної влади [4, с.107]. О. Капітан в одному з підрозділів дисертації розглядала діяльність саме органів виконавчої влади у сфері формування та реалізації соціальної політики держави [5, с.69]. Виходячи з теоретичних положень науки адміністративного права для здійснення публічного адміністрування суб'єкт публічної адміністрації наділений повноваженнями щодо виконавчо-розпорядчої діяльності з метою задоволення публічних інтересів [6, с.81]. Дослід-

ники наголошують на переважному отождненні понять «суб'єкти публічної адміністрації» та «суб'єкти владних повноважень» [7, с.84].

Системний аналіз як метод наукового пізнання передбачає дослідження і класифікацію суб'єктів публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей як елементів системи, їх взаємодії та мети. Термін «система» є запозиченням з французької мови «systeme», через латинське посередництво «systema» з грецької мови «συστήμα», що значить «сполучення», «організація», пов'язане з словами «ставлю разом, розставляю», а згідно з тлумачним словником розглядається як «порядок, зумовлений плавним, планомірним розташуванням і взаємним зв'язком частин чого-небудь з певною метою» [8, с.1320; 9, с.244].

Аналізуючи положення законодавства, напрацювання вчених у відповідному напрямку, важко не погодитись з наявністю досить розгалуженої системи суб'єктів публічного адміністрування соціального захисту дітей, тому, варто надати їх перелік. Першочергово зупинимось на суб'єкті законодавчої влади – Верховна рада України (далі – ВР України), яка опосередковано має управлінський вплив, це виражається в тому числі, що ВР України при здійсненні законотворчої діяльності визначає і правовий статус інших суб'єктів публічного адміністрування, які, в свою чергу, реалізують повноваження щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, соціального захисту дітей тощо. Особливу увагу варто приділити комітетам ВР України, котрі утворюються з числа народних депутатів України і окрім законопроектної діяльності, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень ВР України, мають ще повноваження щодо виконання контрольних функцій [10], окремого комітету що займався виключно питаннями соціального захисту дітей, немає, водночас, утворено інші комітети, котрі мають у переліку предметів відання окремі аспекти захисту прав дітей, соціального захисту дітей (комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики; комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів; комітет з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування; комітет з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин) [10]. Також, в контексті дослідження варто наголосити і щодо Уповноваженого Верховної Ради з прав людини (далі – Уповноважений), котрий здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції на постійній основі, також, має в структурі представника з окремим напрямом – Представника Уповноваженого з прав дитини [11]. Уповноважений має опосередкований управлінський вплив шляхом здійснення контрольних функцій (парламентський контроль) за дотриманням суб'єктами владних повноважень конституційних прав і свобод людини і громадянина (у тому числі соціальних прав дітей).

Наступним у системі суб'єктів варто розглянути Президента України, котрий також наділений певними повноваженнями щодо публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей. В. Колпаков наголошує на можливості розгляду Президента України саме як носія певних повноважень виконавчої гілки влади [12, с.210]. Президент України опосередковано має управлінський вплив на соціальний захист дітей, так, згідно з Конституцією України Президент України очолює Раду національної безпеки і оборони України [13], яка, в свою чергу, координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони, до компетенції Ради національної безпеки і оборони України віднесено визначення стратегічних національних інтересів України, концептуальних підходів та напрямів забезпечення націо-

нальної безпеки і оборони у соціальній та інших сферах, заходів соціального та іншого характеру відповідно до масштабу потенційних та реальних загроз національним інтересам України [14]. Також, Президент України видає у процесі діяльності нормативні акти – укази, якими керується у своїй діяльності Кабінет Міністрів, інші органи виконавчої влади [13].

Наступною групою суб'єктів є виконавча гілка влади, яка є найбільш численною, саме органи виконавчої влади визнаються в наукових джерелах, регламентуються законодавством як основні суб'єкти публічної адміністрації. Згідно з Розділом VI Конституції України в Україні закріплено три рівні органи виконавчої влади: вищі, центральні, місцеві [13]. Нормативно, термін «виконавчі органи влади» не є закріпленим, водночас, у підручнику з адміністративного права колектив авторів визначає, що вищезазначені органи є «частиною державного апарату», «мають структуру, штат службовців» і «від імені й за дорученням народу України здійснюють на основі законодавства і в межах визначеної компетенції публічне адміністрування в певних галузях, сферах і секторах суспільного життя» [6, с.97].

Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади, згідно зі ст.113 Конституції України. Нормативно-правове регулювання діяльності Кабінету Міністрів України є різномірним, варто наголосити, що в законодавстві, що стосується суб'єкта – Кабінету Міністрів України, не закріплено окремого завдання або повноваження щодо діяльності у сфері соціального захисту дітей, серед завдань, що стосуються соціального захисту дітей, можна виділити наступні: «забезпечення проведення державної політики у сфері охорони материнства та дитинства», «забезпечення проведення політики соціального захисту», «вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина» тощо [15]. Враховуючи необхідність чіткої деталізації у законодавстві такої надважливої сфери, тенденцію до спеціалізації, варто було б закріпити на законодавчому рівні компетенцію щодо забезпечення державної політики щодо соціального захисту дітей та інших завдань у цій сфері.

Конституційно-правова модель України наступним рівнем органів виконавчої влади визначає центральні органи виконавчої влади. Першочергово варто наголосити на «основному» центральному органі виконавчої влади у сфері соціального захисту дітей – Міністерство соціальної політики України, профільна постанова визначає, що саме відповідний центральний орган виконавчої влади забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері соціальної політики, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки (державна допомога, пільги, житлові субсидії та інші виплати, що проводяться за рахунок державного бюджету, соціальні послуги) та за дотриманням прав дітей [16]. Вищезазначене Міністерство має три підпорядковані центральні органи виконавчої влади: Національна соціальна сервісна служба України, Державна служба України у справах дітей, Пенсійний фонд України. Діяльність вищезазначених органів пов'язана зі сферою соціального захисту населення, захисту прав дітей, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки сім'ям з дітьми, дітям. Серед центральних органів виконавчої влади щодо публічного адміністрування соціального захисту дітей варто наголосити на наявності повноважень у досліджуваній сфері у Міністерства економіки України, Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури, Міністерства молоді та спорту України, Міністерства у справах ветеранів України, Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України тощо, Мініс-

терства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України та ін.

Наступною групою суб'єктів є місцеві та територіальні органи виконавчої влади. Місцевими органами визначають місцеві державні адміністрації, а територіальні органи виконавчої влади – це ті органи, що структурно не входять до складу місцевих державних адміністрацій, в свою чергу, голови місцевих державних адміністрацій можуть координувати та сприяти діяльності територіальних органів. [17; 18]. Варто відмітити, що вищенаведені центральні органи виконавчої влади не всі мають територіальні органи, є виключення та особливості. Наприклад, Пенсійний фонд України все ж таки має свої територіальні органи – головні управління в областях України, місті Київ та відділи обслуговування (сервісні центри), Міністерство соціальної політики України самостійних територіальних органів не має, проте, територіальними органами фактично визначають структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій з питань соціального захисту населення. Місцеві державні адміністрації мають різні завдання у сфері соціального захисту дітей, адже на них покладено повноваження щодо виконання державних і регіональних програм соціально-економічного розвитку, вони здійснюють державний контроль за додержанням законодавства з питань охорони здоров'я, материнства та дитинства, сім'ї, молоді та дітей, соціального захисту населення. Фактично, вищевказані завдання покладені на структурні підрозділи з питань соціального захисту в місцевих державних адміністраціях, на органи опіки і піклування [19; 20].

Наступною групою суб'єктів є органи місцевого самоврядування, колектив авторів в підручнику з адміністративного права визначає, що «органи місцевого самоврядування мають риси, які наближають їх до органів виконавчої влади, з якими вони тісно взаємодіють під час вирішення питань місцевого значення» [6, с.127]. У сфері соціального захисту дітей органи місцевого самоврядування мають наступні повноваження: затверджують соціально-економічні програми розвитку; забезпечують збалансований економічний та соціальний розвиток на відповідній території; утворюють цільові фонди соціальної допомоги особам з інвалідністю, їх порядок і умови використання; забезпечують надання відповідно до закону громадянам, які потребують соціального захисту, безоплатного житла або за доступну для них плату тощо [21].

В доктринальних джерелах суб'єктами публічної адміністрації в сфері соціального захисту деякі дослідники вважають і юридичних осіб публічного права, і фізичних осіб, і юридичних осіб приватного права [4, с.123]. Наприклад, аналізуючи вплив приватних осіб, їх «суб'єктність» в публічному адмініструванні соціального захисту дітей, то можна зазначити про наявність ознак такої «суб'єктності», але дуже умовно, виходячи з наступного. Управлінські рішення, владний вплив щодо публічного адміністрування соціального захисту дітей реалізуються з метою задоволення публічного інтересу, котрий, в свою чергу, на думку Т. Коломоєць є «сукупністю приватних інтересів» [22, с.12], а отже – вплив приватних осіб на публічне адміністрування наявний. Звісно, приватних осіб як суб'єктів публічного адміністрування варто визначати умовно, адже вони мають обмежено-дотичний вплив. В сучасних умовах, коли демократичні відносини поглиблюються, посилюється правозахисний рух, що особливо проявляється в умовах правового режиму воєнного стану, вплив приватних осіб на публічне адміністрування соціального захисту дітей закономірно посилюється, адже приватні особи стимулюють інших, умовно «необмежених» суб'єктів публічного адміністрування (органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та ін.) до співпраці щодо забезпечення публічних соціальних інтересів.

Отже, варто констатувати, що публічне адміністрування у сфері соціального захисту дітей здійснюється достатньо великою кількістю суб'єктів і їх повноваження різні. Науковці переважно використовують поділ на суб'єктів загальної та спеціальної компетенції [7, с.80; 23], водночас, класифікувати суб'єктів можна за різними ознаками. Виходячи з конституційних положень, суб'єктів публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей можна класифікувати за приналежністю або відсутністю приналежності до гілок влади: ті, що відносяться до гілок влади (суб'єкти виконавчої гілки влади, суб'єкти законодавчої гілки влади, суб'єкти судової гілки влади); ті, що не відносяться до гілок влади (Президент України; органи місцевого самоврядування); народ як джерело влади в Україні та ін. Наступний вид класифікації, як вже зазначалось, найбільш поширений, поділ на суб'єктів загальної та спеціальної компетенції, котрий варто доповнити специфічним компонентом – суб'єктами делегованих повноважень. Суб'єкти загальної компетенції (публічне адміністрування у сфері соціального захисту не є основним напрямом діяльності, проте повноваження у цій сфері наявні): ВР України, Уповноважений Верховної Ради з прав людини, Президент України, КМ України, та ін. Суб'єкти спеціальної компетенції (публічне адміністрування у сфері соціального захисту дітей є основним напрямом діяльності або переважає серед інших напрямів, компетентність обумовлена нормативно закріпленим статусом): Міністерство соціальної політики України, Міністерство молоді та спорту України, Радник – уповноважений Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації та ін. Суб'єкти, що наділені делегованими повноваженнями (наділення в певних випадках суб'єктів, що не є первісними носіями, відповідними повноваженнями органів публічної влади [24, с.29]): органи місцевого самоврядування, інші суб'єкти. Також, суб'єктів можна поділити за територіальним масштабом діяльності: ті, що мають повноваження на всій території України (КМ України, Міністерство соціальної політики тощо); ті, що мають повноваження у межах відповідної території (обласні, міські, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування).

Вищенаведені елементи системи існують у взаємозв'язку: мають внутрішні зв'язки (Пенсійний фонд України здійснює діяльність за спрямуванням і координацією КМ України через Міністра соціальної політики, а ПФ України, в свою чергу, вносить пропозиції Міністрові соціальної політики щодо відповідних питань); мають зовнішні зв'язки, (Міністерство соціальної політики України взаємодіє з Міністерством юстиції України, зокрема, визначено механізм електронної взаємодії між вищезазначеними міністерствами щодо підтвердження факту народження дитини для подальшого надання державних соціальних допомог); мають вертикальні зв'язки (Департамент соціального захисту населення Запорізької обласної державної адміністрації підпорядкований голові обласної державної адміністрації, а також підзвітний і підконтрольний Міністерству соціальної політики України і забезпечує на території Запорізької області реалізацію відповідної державної політики [20]); мають горизонтальні зв'язки (Мінреінтеграції сприяє разом з Мінсоцполітики забезпеченню надання внутрішньо переміщеним особам гуманітарної допомоги [25]). Варто констатувати об'єднаність елементів системи, взаємообумовленість їхньої діяльності, адже зміни в завданнях для одного суб'єкта можуть спричинити зміни в завданнях для іншого. Щодо мети діяльності, то вищенаведені суб'єкти, утворивши систему органів публічного адміністрування, дійсно об'єднані однією метою у відповідній сфері – здійснення виконавчо-розпорядчої діяльності для задоволення публічних інтересів щодо соціального захисту дітей.

Серед тенденцій спостерігається наявність збільшення кількісного складу суб'єктів, утворюється додаткове

навантаження на державний та місцеві бюджети, виникають випадки дублювання повноважень, проте не у всіх випадках збільшення кількісного показника є необхідним і єдиним вирішенням нагальних потреб. Отже, на нашу думку, кількість суб'єктів публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей є надмірно великою та потребує оптимізації. Позитивним процесом є те, що в умовах воєнного стану відбувається пошук оптимальної побудови системи суб'єктів, наприклад, в 2023 році було утворено Державну службу України у справах дітей, проте, потреба в подальшому удосконаленні нормативно-правової бази залишається. Оптимізація, перерозподіл повноважень, зменшення навантаження на державний і місцеві бюджети має спричинити позитивний вплив і в умовах євроінтеграційних процесів, що корелюється із прийнятими стратегічними документами, численними

нормативними актами щодо оптимізації тих чи інших органів публічної влади.

Таким чином, суб'єкти публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей являють собою розгалужену систему, компетентність яких обумовлена нормативно закріпленим статусом, котрі здійснюють виконавчо-розпорядчу діяльність для задоволення публічних інтересів щодо соціального захисту дітей. Утворена система має свої особливості та ознаки: функціонування великої кількості суб'єктів; суб'єкти між собою мають різнохарактерні зв'язки (внутрішні і зовнішні, вертикальні і горизонтальні); суб'єкти мають різний обсяг повноважень, різне кадрове і фінансове забезпечення, різний масштаб діяльності, водночас, об'єднані однією метою у відповідній сфері; суб'єкти системи зазнали модифікації в умовах правового режиму воєнного стану, перебувають в процесі модифікації у зв'язку з європейською інтеграцією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словничок юридичних термінів: навч. посіб. / уклад. В. П. Марчук. Київ : МАУП, 2003. 128 с.
2. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: навч.посіб. / за заг. ред. Р.С. Мельника. Київ : Ваіте, 2014. 376 с.
3. Медяник В.А. Адміністративно-правове забезпечення державної соціальної політики в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 424 с.
4. Ліжевський А. Л. Публічне адміністрування у сфері соціального захисту: теорія і практика : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 200 с.
5. Капітан О.І. Адміністративно-правове регулювання діяльності суб'єктів формування та реалізації соціальної політики України в умовах євроінтеграційних процесів: дис. ... д-ра філософ. : 081 Право. Львів, 2020. 227с.
6. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ : Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
7. Волкова І.І. Адміністративно-правовий механізм захисту прав дітей: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 186 с.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
9. Етимологічний словник української мови. В 7 т. Т. 5 : Р - Т / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, Г. П. Півторак, В. Г. Скляренко, О. Б. Ткаченко. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 2006. 705 с.
10. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04.04.1995 р. № 116/95-ВР. Дата оновлення: 27.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%D0%B2%D1%80#Text>
11. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Адміністративне право України. Академічний курс / редкол.: Авер'янов В. Б. та ін. Київ : Юридична думка, 2007. Т. 1 : Загальна частина. 592 с.
13. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96- ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 05.03.1998 р. № 183/98-ВР. Дата оновлення: 29.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text>
15. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. Дата оновлення: 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
16. Про затвердження положення про Міністерство соціальної політики України : постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 р. № 423. Дата оновлення: 15.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF#Text>
17. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV. Дата оновлення: 27.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
18. Про затвердження Типового положення про територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 р. № 563. Дата оновлення: 03.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-2011-%D0%BF#Text>
19. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 №866. Дата оновлення: 13.08.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#top>
20. Положення про Департамент соціального захисту населення Запорізької обласної державної адміністрації : Розпорядження голови обласної державної адміністрації від 24.02.2017 р. № 76 URL: https://dszn-zoda.gov.ua/sites/default/files/loadfiles/polozhennya_pro_dszn.pdf
21. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення: 10.08.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#top>
22. Коломоєць Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України : теорія, досвід та практика реалізації : монографія; за ред. В. К. Шкарупи. Запоріжжя : Поліграф, 2004. 403 с.
23. Огінська А.Ю. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації: теоретико-концептуальний зріз. Економіка та держава: науково-практичний журнал. 2018. № 4. С. 131–136.
24. Бедний О. І. Відносини з делегування повноважень щодо публічного адміністрування як складник предмета адміністративного права. *Актуальні проблеми держави і права* : збірник наукових праць. Вип. 90 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика, 2021. С. 26-31.
25. Деякі питання Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій : постанова Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 р. № 376. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-2016-%D0%BF#top>